

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Poskytování zajištění a dobrá víra třetích osob při transakcích mezi spřízněnými osobami

Ustanovení týkající se podmínek vnitřního obchodování v akciových společnostech a ve společnostech s ručením omezeným obsažené v § 196a obchodního zákoníku činilo v praxi interpretační obtíže. Odstranění těchto výkladových nejasností bylo jedním z cílů novely obchodního zákoníku, zákona č. [351/2011](#) Sb., kterým se mění zákon č. [513/1991](#) Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Změny, jež byly novelou učiněny, reagují na vývoj judikatury, a to zejména na rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky. Co se týče samotného § 196a obchodního zákoníku, týkají se změny jednak podmínek zajištění závazků mezi spřízněnými osobami, jednat zavedení principu ochrany dobré víry třetích osob.

Podmínky poskytnutí zajištění závazků mezi spřízněnými osobami byly původně upraveny v odst. 1 § 196a, přičemž se dovozovalo, že k poskytnutí takového zajištění je zapotřebí předchozího souhlasu valné hromady společnosti a zachování podmínek obvyklých v obchodním styku. Odst. 5 § 196a obchodního zákoníku poté odkazoval, pokud se jedná o převzetí ručení, na splnění podmínek uvedených v ustanovení odst. 1 až 3, podle čehož bylo možno dovodit, mimo výše uvedeného, taktéž splnění podmínky nutnosti znaleckého posudku vyhotoveného znalcem jmenovaným soudem v případě, kdy hodnota dosahovala alespoň jedné desetiny upsaného základního kapitálu společnosti. Od 1. 1. 2012 je úprava zajištění poskytovaného mezi spřízněnými osobami přesunuta z odst. 1 a sjednocena v odstavci 5 § 196a obchodního zákoníku, podle kterého může společnost poskytnout zajištění závazků osob uvedených v odstavcích 1 až 2, tedy člena představenstva u akciových společností, jednatele u společností s ručením omezeným, člena dozorčí rady, prokuristy nebo jiné osoby jednající jménem společnosti, resp. za ni nebo osob jim blízkým, či jiných osob, jejichž jménem jsou tyto osoby oprávněny jednat, pouze se souhlasem valné hromady. Navíc souhlas valné hromady není zapotřebí v případě poskytnutí zajištění závazků ovládané osoby ovládající osobou. Novelou tedy byla, co se týče poskytnutí zajištění, vypuštěna podmínka nutnosti zachování podmínek obvyklých v obchodním styku, jakož i požadavek předchozího souhlasu valné hromady. Dle současně účinného znění úpravy zajištění mezi spřízněnými osobami může být souhlas valné hromady udělen i následně. Pokud by takovýto souhlas valné hromady udělen nebyl, bude následkem pouhá neúčinnost poskytnutí předmětného zajištění závazku mezi spřízněnými osobami, nikoliv již neplatnost dle § 39 občanského zákoníku, a to absolutní, jež se vyvozovala z dosavadní právní úpravy této materie odkazující na předchozí souhlas valné hromady společnosti. V návaznosti na vytracení se požadavku zachování podmínek obvyklých v obchodním styku je možné od začátku tohoto roku zajistit ze strany společnosti závazky členů jejích orgánů či osob jim blízkých bezplatně. Postačí jim pouze zmíněný souhlas valné hromady společnosti.

Novelou bylo taktéž z § 196a vypuštěno ustanovení, podle něhož se podmínky stanovené v odstavcích 1 až 3 vztahovaly také na převzetí ručení. Dle současné právní úpravy tedy platí, že při převzetí ručení dosahujícího alespoň jedné desetiny upsaného základního kapitálu společnosti ke dni převzetí ručení není třeba stanovit „cenu“ ručení posudkem znalce jmenovaného soudem.

Inspirací pro novou úpravu podmínek poskytnutí zajištění mezi spřízněnými osobami byla zejména dvě rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky. Prvým z nich je rozhodnutí 29 Odo 996/2004, v němž Nejvyšší soud judikoval, že se na převzetí ručení neaplikují ustanovení o znaleckém ocenění, protože je-li ručitelským závazkem převzato ručení za splnění peněžitého závazku, není podmínkou platnosti takového ručitelského prohlášení určení „ceny“ převzetí ručení posudkem znalce, neboť výše takového závazku je dána obsahem ručitelského prohlášení a nelze ji tedy stanovit na základě posudku znalce. V daném rozhodnutí bylo taktéž dovozeno, že absence souhlasu valné hromady s převzetím ručení nezpůsobuje neplatnost ručitelského prohlášení, ovšem pouze jeho neúčinnost. Podle rozhodnutí Nejvyššího soudu 29 Cdo 3276/2008 je pak neslučitelné v případě ručení splnit souběžně podmínky stanovené v odstavci 1 a odstavci 3 § 196a obchodního zákoníku a lze teleologickým, systematickým a logickým výkladem dovést, že požadavek na určení ceny ručení na základě posudku znalce jmenovaného soudem není na převzetí ručení aplikovatelný. Tento závěr není ani v rozporu s účelem Druhé směrnice Rady ze dne 13. prosince 1976 (77/91/EHS), jejíž článek 11 byl implementován do českého právního v podobě třetího odstavce § 196a. Dané rozhodnutí Nejvyššího soudu podřazuje aplikaci ustanovení o zajištění mezi spřízněnými osobami taktéž na převzetí ručení jakožto jednostranný právní úkon ručitele.

Důležitou změnu přináší rovněž novelou vložený nový odstavec 6 § 196a obchodního zákoníku, který umožňuje přiměřené použití § 446 obchodního zákoníku na případy, kdy nebyly dodrženy podmínky obsažené v ustanovení § 196a odst. 1 až 3, tj. pokud byl majetek nabytý v rozporu s těmito ustanoveními dále zcizen. Dle § 446 obchodního zákoníku nabývá kupující vlastnické právo i v případě, kdy prodávající není vlastníkem prodávaného zboží, ledaže v době, kdy kupující měl vlastnické právo nabýt, věděl nebo vědět měl a mohl, že prodávající není vlastníkem a že není ani oprávněn zbožím nakládat za účelem prodeje. Kupující v dobré víře, tedy dle nově do obchodního zákoníku zařazeného odst. 6 § 196a, nabyde vlastnické právo i od prodávajícího, který dříve získal prodávaný majetek v rozporu s ustanovením § 196a obchodního zákoníku. Novelou tak dochází k rozšíření možnosti nabytí vlastnického práva od nevlastníka. Nutným předpokladem ovšem je výše zmíněná dobrá víra kupujícího, tedy že kupující v době nabytí vlastnického práva nevěděl a vědět ani neměl a nemohl, že prodávající není vlastníkem, a že tak není oprávněn nakládat se zbožím za účelem jeho prodeje. Jelikož nelze dobrou víru podle § 446 obchodního zákoníku presumovat, nese důkazní břemeno o její existenci ten, kdo se jí bude vůči společnosti dovolávat.

Dle důvodové zprávy k novele odstraňuje nový odstavec 6 § 196a obchodního zákoníku disproportionci způsobenou rozdílným režimem úpravy ochrany dobré víry dle občanského a obchodního zákoníku. V návaznosti na toto ustanovení důvodové zprávy by bylo možné dovést, že se nový šestý odstavec § 196a obchodního zákoníku vztahuje i na převod nemovitostí mezi spřízněnými osobami.

Na jednu stranu lze říci, že novela oslabuje ochranu společnosti, jejíž majetek byl v minulosti převáděn v rozporu s ustanoveními § 196a obchodního zákoníku. V případě, kdy je věc protiprávně převedena z majetku společnosti na detentora či držitele s dobrou vírou v nabytí dané věci, a tato věc dále převedena, společnost pozbude vlastnictví k ní a s tím i možnost domáhat se jejího vydání. Kladem novely nicméně je, že v důsledku nové úpravy dochází v praxi k alespoň částečnému narovnání poměrů vzniklých z výše uvedených neplatných smluv.

V důsledku toho, že obchodní zákoník neobsahuje přechodné ustanovení týkající se jeho § 196a odst. 6, jež by umožňovalo aplikovat novou úpravu taktéž na smlouvy uzavřené v rozporu s ustanovením § 196a před 1. lednem 2012, lze dovozovat, že se na ně nová úprava odst. 6 neuplatní. Pro takové

nabytí budou platit dosavadní vydržecí lhůty. Pravidlo stanovené v odst. 6 § 196a obchodního zákoníku je tedy aplikovatelné na nabytí majetku v dobré víře až po účinnosti novely, tedy po 1. lednu 2012. Není přitom rozhodné, že k nesplnění podmínek stanovených v § 196a došlo před začátkem roku 2012.

Veronika Pokorná,
advokátka

[Havel, Holásek & Partners s.r.o.](#)
advokátní kancelář

Týn 1049/3
110 00 Praha 1

Tel.: +420 224 895 911
Fax: +420 224 895 980

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [AML - od zákona č. 253/2008 Sb. k AMLR: co konkrétně musí česká povinná osoba změnit do roku 2027](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 37.: Povinná forma jednání ve smlouvách](#)
- [EUDAMED: Jednotná databáze mění pravidla hry na trhu zdravotnických prostředků](#)
- [AML a diskriminace v realitní praxi: chyby, které mohou vyjít draho](#)
- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení – nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Nová pravidla ICC pro rozhodčí řízení: Přehled klíčových změn účinných od 1. června 2026](#)